

Bollnäs kommun
infocenter@bollnas.se

Rektorn vid Kilafors skola F-9
cecilia.haage.lonn@bollnas.se

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Kilafors skola F-9
i Bollnäs kommun

Tillsyn i Kilafors skola F-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Bollnäs kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Kilafors skola F-9 besöktes av Skolinspektionen mellan den 17, 18 och 19 september 2014.

Fakta om skolenheten

Kilafors skola är en kommunal grundskola som ligger i Bollnäs kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, årskurserna 1-9 och fritidshem. På skolan finns elever som är mottagna i grundsärskolan men får sin utbildning integrerat i grundskolan. Vid tiden för tillsynsbesöket har skolan 256 elever, varav 19 elever i förskoleklass. Skolan leds av en rektor och är organiserad i arbetslag. Arbetslagen omfattar F-3, årkurs 4-6 och två arbetslag för årskurs 7-9.

Kommunens ansvarstagande för fritidshem redovisas och bedöms i ett separat beslut för hela kommunen.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Skolverkets statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven år 2013 saknar ett sammansatt resultat i årskurs 3. I de enstaka delproven i ämnet matematik var andelen elever som nådde kravnivån som högst 100 procent och som lägst 74 procent. I ämnet svenska var resultatet som högst 100 procent och som lägst 90 procent.

Av skolans egen statistik för år 2014 framgår att 71 procent av eleverna i årskurs 3 bedömdes att nå kunskapskraven i svenska och 71 procent i matematik. Av skolans egen sammanställning framgår att 91 procent av eleverna nådde kravnivån i de natur- och samhällsorienterande ämnen.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2012/13 var andelen elever som nådde minst betyget E 100 procent eller nästintill 100 procent i alla ämnen.

Den genomsnittliga betygspoängen 2013 var som högst i ämnet musik (13,3) och som lägst i ämnen religionskunskap och idrott och hälsa (10,4).

Av skolans egen statistik för år 2014 framgår att andelen elever som nådde minst betyget E var 100 procent i bild, hem- och konsumentkunskap, musik, biologi, fysik, kemi, samhällskunskap, slöjd och teknik. Vidare visar skolans

egen sammanställning att 96 procent av eleverna nådde minst betyget E i matematik, geografi och svenska, 92 procent i historia, 88 procent i idrott och hälsa och 83 procent i idrott och hälsa.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2013/2014 var andelen elever som nådde minst betyget E 100 procent i slöjd och moderna språk, 97 procent i musik och 95 procent i teknik, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, religionskunskap och samhällskunskap. Vidare visar den nationella statistiken att 93 procent av eleverna nådde minst betyget E i geografi och historia, 90 procent i svenska, biologi, fysik och kemi, 89 procent i bild och 85 procent i matematik.

Vidare framgår av Skolverkets statistik att 80 procent av eleverna i årskurs 9 nådde kunskapskraven i samtliga ämnen år 2014. Elevernas genomsnittliga meritvärde samma läsår var 203 poäng. Motsvarande resultat för riket var 215 poäng.

Andelen elever behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram uppgick år 2014 till 85 procent och 85 procent av eleverna var behöriga till högskoleförberedande program.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Kilafors skola visar att skolan behöver vidta åtgärder så att alla elever får den utbildning de har rätt till. Rektorn har dock god kunskap om verksamheten och har identifierat flera utvecklingsområden men det krävs ytterligare åtgärder för att förbättra bland annat det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn måste exempelvis säkerställa att detta arbete genomförs under medverkan av lärare och övrig personal och att uppföljning sker av de åtgärder som sätts in för att kunna ompröva hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevers lärande och utveckling.

Tillsynen visar att rektor måste skapa förutsättningar för lärare vad gäller anpassning av undervisningen så att de tar hänsyn till varje elevs förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vidare finns det elever som har behov av studiehandledning på modersmålet men som inte får det trots att det är ett särskilt stöd de har rätt till.

Trots att skolan bedriver ett aktivt värdegrundsarbete och förbättringar har skett avseende trygghet måste detta arbete intensifieras för att säkerställa att samtliga elever känner sig trygga på Kilafors skola.

Eleverna på Kilafors skola saknar tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Skolan vidtar endast enstaka insatser för att tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning och Skolinspektionen gör bedömningen att det inte finns någon systematik för hur detta ska komma samtliga elever till godo kontinuerligt under hela skoltiden.

Vidare finns det brister gällande elevhälsans arbete. Rektor behöver skapa förutsättningar så att elevhälsan kan arbeta förebyggande och hälsofrämjande och att arbetet stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. Det måste även säkerställas att eleverna på skolan har tillgång till samtliga föreskrivna kompetenser inom elevhälsan. Utredningen visar att det saknas i tillräcklig omfattning tillgång till specialpedagogisk och psykosocial kompetens på skolan.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Bollnäs kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 2 februari 2015 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

- Samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna ges möjlighet till överblick och sammanhang och att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.
- Se till att lärarna samverkar i arbetet med att nå utbildningens mål.
- Anpassa undervisning efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Utveckla samarbetsformer mellan förskoleklass och skola.

Motivering*Samverkan mellan lärare och ämnesövergripande undervisning*

Enligt läroplanen ska lärarna samverka med varandra i arbetet att nå utbildningsmålen och för att ge eleverna överblick och sammanhang. I läroplanen anges vidare att undervisningen i olika ämnesområden ska samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisning (SKOLFS 2011:149) anges att rektorn bör utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna.

Rektorn uppger vid intervju att hon har utökat antalet arbetslag för att underlätta samverkan mellan lärarna. Hon uppger till exempel att de precis påbörjat det ämnesövergripande arbetet på skolan och att de satt av konferenstid för detta arbete framöver. I intervju med lärare i de högre årskurserna framkommer att de till viss del har möjlighet att samverka på arbetsplatsträffar men att de behöver mer tid att "tänka tillsammans" och att de diskuterat med rektor hur de ska arbeta för att öka graden av samverkan framöver. Lärarna i de högre årskurserna uppger att de arbetar ämnesövergripande i viss omfattning i exempelvis idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap och biologi men att de strävar efter att göra det i större utsträckning. Lärare i de lägre årskurserna uppger att det inte finns tid till samverkan i någon större utsträckning. Vidare berättar de att de ofta "går om varandra", vilket försvårar möjligheten att samverka. Lärarna uttalar även att det saknats struktur i arbetet för att kunna samverka men att rektorn har för avsikt att prioritera detta framöver. Vid intervju med lärare i de lägre årskurserna bekräftas att rektorn nyligen har initierat ett större fokus på det ämnesövergripande arbetet på skolan och att de försöker att få in flera ämnen i det ämnesövergripande arbetet för att öka elevernas förståelse för att se helheter och sammanhang.

Eleverna på Kilafors skola kan endast uppge enstaka exempel på ämnesövergripande arbete såsom att de arbetat med bild och so i samband med skolvalet. Skolinspektionen bedömer därmed att lärarna på Kilafors skola inte samverkar med varandra i arbetet att nå utbildningsmålen och för att ge eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Anpassning av undervisningen

Enligt skollagen ska det i utbildningen tas hänsyn till elevers olika behov. Även i läroplanen betonas att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

Det framkommer i intervju med lärare i de lägre årskurserna att de önskar mer utbildning gällande de integrerade grundsärskoleeleverna för att kunna anpassa på bästa sätt. Lärarna uppger att det saknas specialpedagogisk kompe-

tens och handledning i tillräcklig omfattning för att de ska kunna stödja eleverna så att de ges möjlighet att nå målen för utbildningen.

Rektor uppger vid intervju att eleverna har datorer, det finns digitala hjälpmedel och eleverna kan sitta i mindre grupper under vissa pass samt få stöd av andra lärare men att lärarnas arbete med anpassning kan utvecklas och att eleverna inte alltid får den anpassning de behöver. Dock uttalar rektorn att de har köpt in litteratur till skolan samt ska diskutera anpassningar på konferenstid för att utveckla detta arbete. Skolinspektionen bedömer att Kilafors skola måste vidta åtgärder så att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

Samarbetsformer mellan förskoleklass och skola

I läroplanen anges att samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem ska utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Rektor uppger att samarbetet mellan förskoleklass och skola har saknats. Hon har nu placerat förskoleklassen i lokaler nära de lägre årskurserna för att underlätta samarbete fortsättningsvis.

Lärarna uppger att förskoleklassen är "lite separerad" från den övriga verksamheten men att det har inletts ett samarbete mellan förskoleklassen och årskurs 1. De försöker dock att involvera samtliga elever på skolan i exempelvis temadagar och friluftsdagar.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister inom området undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

1 kap. 4 § skollagen, Lgr 11, 2.2 Kunskaper och Läroplan för grundsärskolan 2011, 2.2 Kunskaper, 2.5 Övergång och samverkan, Läroplan för grundsärskolan 2011, 2.5 Övergång och samverkan, 2.8 Rektorns ansvar och Läroplan för grundsärskolan 2011, 2.8 Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska förlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildning-

en och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Lärarna är vidare ansvariga för att tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Läroplanen pekar också ut rektorn som ansvarig för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Elever i de lägre årskurserna uppger att de ibland fått föreslå arbetssätt men att detta sker ganska sällan. Vid intervju med eleverna i de äldre årskurserna framkommer att lärarna tillfrågar dem hur de vill arbeta men de kan inte ge några konkreta exempel på hur de fått påverka undervisningen.

Rektor uppger vid intervju att det är lärarberoende huruvida eleverna ges inflytande över undervisningen. Med anledning av att det funnits en del oro på skolan har arbetet med inflytande fått stå tillbaka och det har blivit "mer fyrkantigt".

Lärarna i de lägre årskurserna kan ge flera exempel på hur de arbetar med inflytande för eleverna. Vid intervju med lärarna i de högre årskurserna framkommer att de försöker att lära eleverna att ta beslut men att de inte diskuterat inflytande med dem. Lärarna i de högre årskurserna uttalar att de kan bli bättre på att låta eleverna ha inflytande över undervisningen så att de i större utsträckning kan arbeta med exempelvis den lärstil som passar dem bäst. Skolinspektionen bedömer således att Kilafors skola måste vidta åtgärder för att ge samtliga elever reellt inflytande över utbildningen.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att eleverna på Kilafors skola inte ges ett reellt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, Läroplan för grundskolan 2011, Skolans värdegrund och uppdrag Rättigheter och skyldigheter, 2 Övergripande mål och riktlinjer och Läroplan för grundskolan 2011, Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och Läroplan för grundskolan 2011, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

- Genomför åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Se till att planen mot kränkande behandling anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Lärarna ska ansvara för att uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Av Skolinspektionens tillsyn framkommer att det förekommer kränkningar på skolan. Rektorn uppger dock att antalet kränkningar mellan elev och elev har minskat. Hon berättar att lärarna kommer direkt till henne om det sker något på skolan och att de diskuterar vad som kan upplevas som en kränkning. Rektorn uttalar även att de utfört djupintervjuer med eleverna för att få reda på hur de trivs på skolan. Hon uppger dock att fortfarande sker kränkningar på skolan i viss omfattning och att det kan ske både verbala och fysiska kränkningar. Rektorn framhåller att det finns elever som har svårt med empati och då kan det innebära svårigheter för personalen att lösa konfrontationer men det sker diskussioner med de inblandade. Det finns elever som de arbetar extra mycket med för att försöka hitta passande strukturer. Rektorn uttalar även att en del lärare kan prata "över huvudet" på eleverna och att inte alla vuxna har tillit till eleverna i samma utsträckning. Som exempel på åtgärder som vidtagits för att motverka kränkande behandling uppger rektorn att flera lärare går Skolverkets utbildning i värdegrundsarbete och de har även infört en timme värdegrundsarbete i veckan för samtliga elever.

Vid intervju med elever från de lägre årskurserna framkommer att det finns rastvakter på skolan men att eleverna upplever att de vuxna inte alltid ser vad som händer och att det ibland tar lång tid innan de vuxna griper in. Elever från de lägre årskurserna uttalar att det finns elever som säger rasistiska glåpord men att eleverna själva brukar säga åt dem som gör det och de tror att lärarna

inte alltid uppfattar när sådant sker. Vid intervju med eleverna från de högre årskurserna framkommer att det förs diskussioner på skolan om hur de ska vara mot varandra. De framhåller dock att det finns elever på skolan som är rädda för andra elever och att det händer att lärarna inte alltid ser vad som pågår. De berättar även att det har hänt att elever står och bråkar men att lärare ändå inte ingriper och att de flesta lärare ser det som händer men att alla inte agerar. Vidare uttalar elever i de högre årskurserna att de främst pratar med sin mentor om det händer något på skolan.

Lärare i de lägre årskurserna uppger att det har blivit lugnare både inne på skolan och på skolgården samt att det pågår ett aktivt värdegrundsarbete på skolan. Vidare uttalar de att de fått bättre resurser, att de försöker att sätta tydligare gränser för eleverna och att de pratar med varandra om kränkningar. Lärare från de högre årskurserna berättar att det händer att elever "ryker ihop" men att det blivit lugnare på högstadiet. Trots detta uppger lärarna att det finns enstaka elever som andra elever är rädda för men att de försöker att komma till rätta med detta. De har exempelvis ökat närvaron av vuxna vid bussen där det varit stökigt och känner inte igen bilden av att de inte skulle agera om det blir bråk på skolan. Lärarna framhåller att de vet hur de ska agera om en elev upplever sig som kränkt och att det finns tydliga rutiner för detta.

Vid intervju med representanter med elevhälsan framkommer att det finns elever som är utåtagerande men att de arbetar med detta på skolan. Vidare berättar de att det finns elever i de högre årskurserna som andra elever kan vara rädda för. De uttalar dock att de har koll på dessa elever, att det sker ett aktivt arbete för att skapa trygghet på skolan och att rektorn har ett tydligt ledarskap. Representanter för elevhälsan uttalar att det dock kan finnas lärare som inte agerar när elever konfronterar varandra för att de upplever rädsla men att det börjar bli bättre och att lärarna tar hjälp av varandra. Skolinspektionens bedömer således att det måste vidtas ytterligare åtgärder på Kilafors skola för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Plan mot kränkande behandling

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Kilafors skola har en plan mot kränkande behandling "Kilafors skola och fritidshem - plan mot diskriminering och kränkande behandling". Den uppfyller i viss utsträckning skollagens krav. Åtgärderna bygger dock inte på den kartläggning av skolans behov som vidtagits och de åtgärder som beskrivs i planen

är allmänt hållna. Vidare framgår inte resultatet av föregående års åtgärder av planen.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

5 kap. 3 §, 6 kap. 7 och 8 § skollagen, Lgr 11, 2.1 Normer och värden och Läroplan för grundskolan 2011 2.1 Normer och värden

Särskilt stöd

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Motivering

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Tillsynen vid Kilafors skola visar att det finns enstaka elever som inte får studiehandledning på modersmålet trots att skolans utredning har visat att de behöver det. Vid intervjuer med rektor framkommer att detta beror på att det i kommunen inte finns lärare att tillgå som kan ge studiehandledning på modersmålet.

Vid intervju med lärare framkommer att det finns elever som har behov av studiehandledning och i de flesta fall erhåller eleverna en timme studiehandledning i veckan oavsett individuellt behov. Rektor uttalar att hon är osäker på om det finns en begränsning i kommunen gällande antalet timmar studiehandledning som en elev kan erhålla och uppger att enstaka elever har fått mer än 1 timme studiehandledning i veckan.

Med anledning av att studiehandledning är en form av särskilt stöd bedömer Skolinspektionen att det är angeläget att de elever som är i behov av studiehandledning får detta stöd för att få möjlighet att nå kunskapskraven och de nationella målen för utbildningen. Utgångspunkten för i vilken omfattning stödet ska ges ska vara elevens behov av studiehandledning.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister avseende elevers rätt till studiehandledning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Rektorn ska se till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning.
- Se till att det av de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering*Betygsättning*

Rektorn har i skollagen ett utpekat ansvar för att betygs sätts i enlighet med de föreskrifter som gäller för betygssättning.

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 667) är syftet med bestämmelsen att särskilt markera rektorns ansvar för en rättvis och likvärdig betygssättning. Det innebär att rektorn måste se till att lärarna är förtrogna med regelverket och att de ges stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Rektorn uppger i intervju att det varierar om lärarna är trygga med att göra bedömningar. Hon uttalar att en del lärare upplever att det är svårt att bedöma om eleverna når kunskapskraven. Vidare berättar rektorn att vissa lärare har haft särskilda svårigheter med bedömningar i matematiken men att de skapar strukturer för hur bedömningarna ska göras. Hon framhåller även att lärarna har börjat sambedöma och att de ska ges tid för att arbeta med sambedömning i större utsträckning framöver. Hon uppger dock att det finns ett behov av att vissa av lärarna på Kilafors skola får ytterligare utbildning när det gäller bedömning och betygssättning.

Vid intervju med lärarna i de högre årskurserna framkommer att de känner sig trygga i sina bedömningar, att flera av dem diskuterar betygssättning tillsammans och att sambedömning sker i vissa ämnen. Enstaka lärare i de högre årskurserna uppger dock att de skulle behöva få utbildning i kursplanerna gällande grundsärskolan. Vid intervju med lärare i de lägre årskurserna framkommer att de skulle kunna bli tryggare i att göra bedömningar av elevernas förmågor och att en del av lärarna känner sig osäkra på de bedömningsmatriser som finns att tillgå. De uppger att de diskuterar bedömning och betygssättning men att det saknas tydliga forum för detta på skolan.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att rektorn behöver vidta ytterligare åtgärder för att lärarna ska bli förtrogna med regelverket för bedömning av elevernas kunskaper i de lägre årskurserna och de elever som får sin utbildning enligt grundsärskolas kursplaner.

Skriftliga individuella utvecklingsplaner

Enligt skollagen ska läraren i årskurs 1-5 en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av skolans individuella utvecklingsplaner för elever i enstaka årskurser. Dessa innehåller ämnesspecifika omdömen om elevens kunskapsutveckling i alla ämnen som eleven får undervisning i samt en framåtsyftande del. Av den framåtsyftande delen framgår dock i flera fall inte vilka insatser som skolan avser att vidta för att ge eleven möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Av utvecklingsplanerna Skolinspektionen tagit del av anges exempelvis skolans insatser såsom "Skolan ger X den hjälp X behöver" och "Läraren stöttar och hjälper X". De framåtsyftande insatserna är ofta generella och kan inte sägas vara individuella och anpassade till elevens kunskapsutveckling.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister inom området bedömning och betygssättning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 14 §, 10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följandeåtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta genomförs under medverkan av lärare och övrig personal.
- Dokumentera det systematiska kvalitetsarbetet.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att som pedagogisk ledare och chef verka för att utbildningen utvecklas i skola och fritidshem och att arbetet är

inriktat mot att de nationella målen uppfylls. I rektors ansvar ingår också att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentationen som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Skolinspektionen har tagit del av Kilafors kvalitetsredovisning för läsåret 2012/2013 som bland annat innehåller sammanställningar av måluppfyllelse för årskurs 3, 6 och 9, resultat från de nationella proven samt underlag för BRUK (redskap för självskattning). Kvalitetsredovisningen innehåller dock en mycket begränsad analys av måluppfyllelsen på skolan och det anges endast att detta ska diskuteras vid senare tillfälle. Det finns vidare ingen dokumentation av skolans systematiska kvalitetsarbete som utarbetas efter den kvalitetsredovisning som härrör från läsåret 2012/2013. Rektorn har dock inkommit med ett dokument där matematiken anges som fokusområde eftersom detta har konstaterats vara ett område som behöver prioriteras i verksamheten.

Rektorn berättar att hon haft en genomgång under våren med alla resultat på övergripande nivå samt på klass- och individnivå på skolan. Hon uppger att hon först diskuterade underlagen tillsammans med lärarna och sedan fortsatte diskussionerna i arbetslagen då även protokoll fördes. Lärare i de lägre årskurserna uppger att de har börjat prata mer om det systematiska kvalitetsarbetet i verksamheten men att de endast diskuterat på skolnivå i begränsad omfattning och att de inte riktigt kommit igång med "kvalitetskvadraten" som används i kommunen, som initierats på samtliga skolor i kommunen under hösten 2014. Lärare i de högre årskurserna uppger att de känner till skolans resultat men instämmer med lärarna i de lägre årskurserna i att det inte skett några skolövergripande analyser.

Vidare berättar rektorn att hon och lärarna diskuterat elevernas svar i trivselenkäterna och hur de ska arbeta med dem fortsättningsvis. Hon framhåller även att de har initierat ett arbete under hösten som innefattar precisering av förstelärarens uppdragsbeskrivning och ringat in matematiken som ett fokusområde efter att de analyserat skolans bristfälliga resultat i ämnet. Lärarna i de lägre årskurserna uttalar att de har utvärderat sin undervisning, att de erhållit

handledning och att de gjort en informell utvärdering av undervisningen och studerat resultat på individnivå. Vid intervju med lärare i de högre årskurserna framkommer att de lämnar i underlag till kvalitetsrapporten samt att de tittat på resultaten i matematik men att de främst diskuterar de elever som inte klarar kunskapsresultaten. Rektorn uppger att det systematiska kvalitetsarbetet är under utveckling och att det inte skett utvärdering tidigare och att analysen fortfarande brister. Hon framhåller dock att arbetslagen numera går igenom undervisningen till viss del och skriver protokoll för att kunna göra uppföljning fortsättningsvis.

Enligt Skolinspektionens bedömning måste rektorn se till att skolans verksamhet följs upp och utvärderas samt att lärare och övrig personal deltar i detta arbete. Det systematiska kvalitetsarbetet måste även dokumenteras.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Se till att eleverna har tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.
- Se till att elevhälsan omfattar specialpedagogiska och psykosociala insatser.
- Se till att eleverna har tillgång till en samlad elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen.

Motivering

Studie- och yrkesvägledning

Av skollagen framgår att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Enligt läroplanen ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möj-

ligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insats.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet med studie- och yrkesvägledning (SKOLFS 2013:180) anges att skolan behöver arbeta med studie- och yrkesvägledning på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt. På så vis kan eleverna utveckla de insikter, kunskaper och förmågor som behövs för att ta ställning till och fatta beslut om sin framtid.

Vid tillsynen framkommer att det finns en studie- och yrkesvägledare på Kilafors skola. Rektorn berättar att studie- och yrkesvägledaren främst arbetar mot de äldre eleverna men att det förs diskussioner om hur lärarna ska arbeta med studie- och yrkesvägledning i de lägre åldrarna och att en plan håller på att utarbetas för hur de ska arbeta med studie- och yrkesvägledning framöver så att det kommer samtliga elever till del. Hon uppger vidare att studie- och yrkesvägledaren fortsättningsvis ska stödja lärarna och visa hur de kan arbeta med arbetslivet i olika ämnen.

Eleverna i de lägre årskurserna berättar att de varit ute på prao två dagar i årskurs 5 men att de inte kan minnas att de träffat studie- och yrkesvägledaren på skolan. De har inte fått information om varken utbildning, yrken eller språkval från sina lärare. Vid intervju med elever från de högre årskurserna framkommer att årskurs 9 har träffat studie- och yrkesvägledaren som finns på skolan men att de då främst erhållit information om utbildning och inte upplysning avseende yrken samt att de har fått information om att de ska få träffa studie- och yrkesvägledaren enskilt framöver. Eleverna från de högre årskurserna uppger vidare att de inte fått information om språkval tidigare eller att lärarna berättat för dem om yrken och utbildning i övrigt.

I intervju med lärare från de lägre årskurserna bekräftas att det utarbetas en plan för hur de ska arbeta med studie- och yrkesvägledning framöver på skolan och att arbetet med detta är under utveckling. Lärare i de högre årskurserna uttalar att studie- och yrkesvägledaren spenderar för lite tid på skolan men att när hon väl är på skolan tillhandahåller hon användbar hjälp. De uppger att det är tänkt att studie- och yrkesvägledaren ska vara på skolan och arbeta med gymnasievalet. Representanter för elevhälsan uttalar att studie- och yrkesvägledaren ingår i elevhälsoteamets arbete och att det finns idéer om hur arbetat ska anpassas till eleverna i de lägre årskurserna men att detta är i ett inledningsskede.

Utredningen visar att det endast vidtas enstaka insatser avseende studie- och yrkesvägledning på Kilafors skola och Skolinspektionen gör bedömningen att det inte finns någon systematik för hur studie- och yrkesvägledningen ska komma eleverna till godo kontinuerligt under hela skoltiden.

Tillgång till elevhälsans kompetenser

Enligt skollagen ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Tillsynen visar att det inte finns tillgång till kurator och personal med specialpedagogisk kompetens i tillräcklig omfattning på Kilafors skola. Vid intervju med rektorn framkommer att det finns en kurator på skolan som har fasta tider i verksamheten. Lärare i de yngre årskurserna uppger att kuratorn finns nära till hands men att hon inte hinner med det som behöver göras på skolan och att elevhälsan prioriterar de äldre eleverna för att tiden inte räcker till. Trots att kuratorn har fasta tider kan det ändå innebära väntetid för eleverna eftersom det blir en fråga om prioriteringar i verksamheten. Lärare i de högre årskurserna uttalar att kuratorn tvingas säga nej till elever då hon inte har tid att träffa de som vill prata med henne med anledning av att hon delar sin tid mellan flera skolor.

Vid intervju med elevhälsans representanter bekräftas att kuratorn ibland måste avvisa elever och att det är svårt att vara närvarande "här och nu".

Elever uppger i intervju att de inte träffat skolans kurator, att de inte vet vem som innehar den funktionen och att kuratorn inte varit ute i klassrummen.

Rektor uppger i intervju att det inte finns någon specialpedagog på skolan och att det är svårt att få tag på behörig personal. Vidare berättar hon att hon har en speciallärare som är riktad mot de yngre åren och en lärare som läser specialpedagogik. Under föregående samt innevarande termin har specialpedagogerna från kommunens centrala elevhälsa, som i Bollnäs kommun benämns som den samlade elevhälsan, varit på skolan och utfört observationer samt haft handledning med personalen. Rektorn uttalar att det inte finns tillräckligt med specialpedagogisk kompetens på skolan men att hon får hjälp av den samlade elevhälsan när hon behöver. Specialpedagogerna från den samlade elevhälsan har handledning i vissa ämnen men har även kartlagt enskilda elever.

Vid intervju med lärare framkommer att specialläraren som finns på skolan inte räcker till och att högstadiet saknar specialpedagogisk kompetens. Lärarna uppger att specialläraren arbetar mot eleverna men inte med handledning av lärarna. Vidare uttalar lärarna att specialpedagogerna från kommunen främst kopplas in då det är fråga om akutsituationer. Lärarna uttrycker att de behöver mer specialpedagogiskt stöd än de har idag och uppfattar specialpedagogerna som "långt bort" i och med organisationen som den samlade elevhälsan har. De uppger att de snabbt kan få stöd av de kompetenser som finns på skolan men

att det kan ta tid när de behöver hjälp från den samlade elevhälsan. Lärarna uppger även att de skulle behöva hjälp med material, i nuläget behöver rektor kalla in en specialpedagog för sådana uppdrag vilket kan ta tid.

Vid intervju med representanter från elevhälsan framkommer att det inte finns någon specialpedagog i elevhälsoteamet. De uppger att de eftersöker mer tid tillsammans med både lärare och specialpedagog. Representanter för elevhälsan uttalar att de behöver en specialpedagog som kan ta fram material när återkoppling sker avseende utredningar. De framhåller att det finns ett "hål" då tiden inte räcker till och att det är oklart vem som ska göra pedagogiska utredningar. Representanter för elevhälsan berättar vidare att det är tänkt att specialpedagogerna ska ha ett handledande uppdrag centralt men att det har blivit ett tomrum ute på skolorna. Exempelvis är specialpedagogerna inte med i elevhälsoteamet ute på skolorna med anledning av att det inte ingår i deras uppdrag.

Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete

Enligt skollagen ska elevhälsan främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/19:165) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Rektorn uppger vid intervju att elevhälsan inte hinner arbeta förebyggande och hälsofrämjande i dagsläget men att de ska hitta former för det framöver. De har utfört vissa insatser såsom intervjuer med enskilda elever för att få reda på hur de trivs med sin skolsituation som sedan sammanställts och redovisats för alla, inklusive föräldrar. Ambitionen med detta är att eleverna ska få en bättre självbild. Utöver det berättar rektorn att skolsköterskan har hälsosamtal.

Representanter för elevhälsan berättar att de haft föreläsning gällande internet med en extern föreläsare samt en skolvecka som innefattade frågor om hedersrelaterat våld där de bland annat gjorde värderingsövningar med eleverna. Vid intervjun med representanter för elevhälsan framkommer det vidare att kuratorn arbetar med elevskyddsombuden avseende kränkande behandling och att skolsköterskan tidigare haft "tjejgrupper" och elevhälsosamtal med eleverna. Representanter från elevhälsan uppger även att de ibland haft tid att prata lite om det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på Kilafors skola och att de exempelvis har pratat om skolmatssituationen. Dock anger de att det är ett problem att de inte har tid att tänka tillsammans eftersom de sällan träffas utanför elevhälsoteamets ramar vilket skulle behövas för att de ska kunna arbeta förebyggande och hälsofrämjande i större omfattning. Skolinspektionen bedö-

mer att elevhälsan på Kilafors skola inte ges förutsättningar att arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister avseende elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen på Kilafors skola. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 och 29 §§ skollagen, Lgr 11, 2.6 Övergripande mål och riktlinjer, Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Bollnäs kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med omfattning och resurstillgång.

- Se till att undervisningens upplägg för de elever som får sin utbildning inom en annan skolform än den eleven tillhör följer skollagens krav.
- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek och se till att det används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Motivering

Erbjudande av utbildning i rätt omfattning

I skollagen anges den totala undervisningstiden för varje elev i grundsärskolan respektive grundskolan. Av skollagen framgår vidare att för en elev som får sin utbildning inom en annan skolform gäller de bestämmelser som avser den ursprungliga skolformen. Rektorn för den skolenhet där eleven får sin undervisning får dock besluta om de undantag från dessa bestämmelser som krävs med hänsyn till undervisningens upplägg. I skolförordningen finns bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden för ämnen.

Enligt Skolverkets allmänna råd om mottagande i grundsärskolan (SKOLFS 2013:20) kan undantag från bestämmelserna som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning t.ex. handla om antalet timmar i vissa ämnen så att man följer klassens schema.

Vid Kilafors skola finns ett flertal integrerade grundsärskoleelever. Vid intervjuer med rektorn och lärare framkommer att dessa elever läser enligt grundsärskolans timplan men att skolan inte följer den fördelning av undervisningstid som gäller för grundsärskolan i full utsträckning. Utredningen visar även att rektor inte har beslutat om undantag från att följa grundsärskolans timplan. Rektor och lärare uppger att eleverna ska erhålla ytterligare undervisning i bild

samt hem- och konsumentkunskap. Dock uttalar rektorn att hon inte vet hur detta ska tillgodoses i nuläget men att eleverna har erhållit fler timmar i idrott- och hälsa. Lärare uppger att en del elever upplever det som svårt "att hänga med" i undervisningen. Konsekvensen blir att eleverna inte erbjuds undervisning i den omfattning eleven har rätt till i alla ämnen vilket också kan få konsekvenser när det gäller elevens möjligheter att uppfylla grundsärskolans kunskapskrav.

Skolbibliotek

Enligt skollagen ska elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper. Biblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier samt vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Vid tillsynen framkommer att det finns ett bibliotek som ligger intill Kilafors skola som tidigare använts både av skolans elever samt invånarna i närområdet. Vid intervjuer med rektor och lärare framkommer dock att biblioteket i nuläget är stängt och eleverna inte har tillgång till biblioteket. Skolan har inte heller tillgång till ett eget skolbibliotek i skolans lokaler.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att alla elever inte erbjuds undervisning i den omfattning de har rätt till samt att eleverna på Kilafors skola inte har tillgång till skolbibliotek. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Bollnäs kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 36 §, 11 kap. 7 § skollagen, skolförordningen bilaga 1, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström
Beslutsfattare

Johanna Kahn
Föredragande

Skolinspektionen

2014-10-17

20 (21)

Dnr 43-2013:4692

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.